

NGP-preekschets over 'roeping' - 2015

Tekst: Galaten 5:13

Schriftlezingen: Romeinen 12: 4-8 en Kolossenzen 3: 22-4:1

1. Roeping en beroep

Het is een beladen woord: 'roeping'. Het roept al gauw associaties op aan een stem van boven, zoals eens Samuel die geheimzinnige stem van de HEER hoorde, 1 Samuël 3:1-10. Als het in de Bijbel gaat over 'roeping', denk je ook al gauw aan mensen die een uitzonderlijke positie hebben ingenomen. Zo is behalve Samuël ook Abraham geroepen (Jesaja 51:2; Hebrëeën 11:8), en Mozes (Exodus 3:4), en Paulus (Galaten 1:15). Zo gezien moet een mens maar niet te gauw pretenderen dat hij of zij een roeping heeft. Wie ben jij, dat je je met Abraham of Mozes zou vergelijken?

Maar nu de andere kant. In het Nieuwe Testament geldt elke christen als 'door God geroepen'. Paulus zegt niet alleen van zichzelf dat God hem door de genade van Christus geroepen heeft, maar ook van de mensen aan wie hij zijn brief aan de Galaten adresseert, Galaten 1:5. Zo heten de christenen aan wie hij de brief aan de Romeinen schrijft 'geliefden van God, geroepen om zijn heiligen te zijn' (Romeinen 1:7). Gods roeping blijkt te maken te hebben met de bestemming die God voor ieder christen in petto heeft: een heilig leven (1 Thessalonicenzen 4:7), vrijheid (Galaten 5:13), vrede (Kolossenzen 3:15), het eeuwige leven en de eeuwige heerlijkheid (1 Timoteüs 6:12; 1 Petrus 5:10). Hoe die roeping tot stand kwam en gehoord werd? Heel eenvoudig: door de verkondiging van het evangelie (2 Thessalonicenzen 2:14). Zeg dus niet: "'Roeping' is er alleen voor uitzonderlijke figuren met wie God een heel specifieke omgang en bedoeling heeft." Nee, God roept wel degelijk ook heel 'gewone' mensen, met een 'gewoon' beroep.

Over het woord beroep valt meer te zeggen. We weten allemaal wat het is om een 'beroep' uit te oefenen. Je kunt van beroep machinist zijn, of tandartsassistente, of magazijnmedewerker, of verkoper. Maar opvallend eigenlijk dat we hierbij van 'beroep' spreken, waarin zit immers het werkwoord 'roepen' zit. En we zeggen ook dat we 'een beroep' op iemand kunnen doen. Dan is de betekenis behoorlijk verschoven. Hoe zit dat, dat we iemands job met het woord 'beroep' aanduiden?

Dat is een interessant verhaal. Het is ook een uitgesproken christelijk verhaal, dat de levens van veel mensen gestempeld heeft, vooral door toedoen van Luther. Die ontdekte dat als God ons roept om deel te krijgen aan zijn heerlijkheid, Hij ons daarmee niet weghaalt uit de wereld. Die 'geroepen heiligen' van Romeinen 1:7 gaven aan het evangelie echt geen gehoor door kloosterlingen te worden. Zij bleven wie ze waren: ambachtslieden, handelaars, slaven, enzovoorts. Juist in hun 'job' leefden ze als mensen die geroepen waren 'om één te zijn met Christus' (1 Korintiërs

1:9). Vandaar de Bijbelse aansporingen aan slaven en meesters om *in* hun dagelijks leven christen te zijn (zie bijvoorbeeld Kolossenzen 3:22-25 en 4:1). Ziedaar hoe het volgens Luther concreet uitwerkt, om geroepen te zijn tot een heilig leven. Dan word je geen 'heilig boontje' en ga je niet het klooster in met de bedoeling een plusje te halen bij God. Nee, een 'heilig' leven leid je door vrij en blij te leven uit de vergeving van zonden. Dan hoef je jezelf niet meer waar te maken bij God, maar dan komt er energie vrij om beschikbaar te zijn voor de naaste. Dát is de *vrijheid* waartoe God ons roept: elkaar *dienen* in de liefde (Galaten 5:13)! En waar kan dat beter dan in het volle leven: als huisvader of – moeder, als machinist of tandartsassistente of wat ook?! Dat las Luther ook terug in 1 Korintiërs 7:20: "Laat ieder blijven wat hij was toen hij geroepen werd." (vgl. vers 24). Paulus bedoelt daarmee te zeggen, dat je gehoor kunt geven aan je roeping ongeacht je maatschappelijke positie. Slaven die vrij kunnen worden hoeven dat niet te laten, maar moeten daar ook vooral niet te veel energie in steken (vers 20). Waar het om gaat is dat je als mens een echt christelijk leven leidt. Of je dat doet als slaaf of als vrije is punt twee. Luther heeft de tekst van 1 Korintiërs 7:20 dan ook als volgt vertaald: "Laat ieder blijven bij het *beroep* waarin hij geroepen werd." Met andere woorden: God roept jou om je naaste te dienen áls tandartsassistente of áls machinist, of gewoon in je gezin. De job die je verricht is simpelweg het 'beroep' dat Hij op je doet om je krachten ten dienste te stellen van je naaste.

Ik zei het al: dit verhaal heeft het leven van veel mensen gestempeld. Christenen gingen tot hun verrassing zien dat hun dagelijks leven en werk van belang was en niet minderwaardig. De tegenstelling viel weg tussen de hoge bestemming van hun leven en de alledaagse werkelijkheid. Ze gingen voortaan naar hun werk met het gevoel: "Dit doet ertoe! *Hier* speelt mijn roeping zich af!" Bij Calvijn tref je soortgelijke gedachten aan (vgl. Institutie III, 10,6). Een late en sterke echo daarvan vind je in de geschriften van Abraham Kuyper en zijn leerlingen. Zo schrijft Klaas Schilder: "Wij moeten God dienen. Ieder op zijn eigen manier, met het schootsvel voor, of in de toga – dat doet er niet toe. Elk in het zijne, met baggerlaarzen of een benzineblik ... eerder dan met een wierookvat als zodanig."¹

Toch is er ook kritiek gekomen op dit verhaal, en vooral op de uitwerking die het in de 19^e en 20^e eeuw heeft gekregen. Men zag *versmalling* dreigen, als Gods roeping zo specifiek betrokken wordt op het beroep dat je uitoefent. Er is toch ook nog de roeping van Gods volk om zijn grote daden te verkondigen? (1 Petrus 2:9) Komt daarvan voldoende terecht, als je je roeping betreft op je beroepsuitoefening? Verder wees men erop dat mensen ook geroepen kunnen worden tot specifieke 'kerkelijke' opdrachten, vgl. Handelingen 13:2 (SV). Akkoord – we hoeven ons niet te vergelijken met zo'n uitzonderlijke figuur als de apostel Paulus. Maar van de oudsten uit Efeze wordt toch maar gezegd dat ze door de Heer zijn aangesteld als 'herders' over de kudde, Handelingen 20:28. Dat is toch ook zo iets als een roeping? De kritiek zwol nog aan, toen tijdens en na de Industriële Revolutie het dagelijks werk voor veel

---

¹ K. Schilder, *Christus en cultuur*, Franeker 1978⁵, 107.

mensen weinig of niets meer te maken had met 'liefdedienst aan de naaste'. Arbeiders die dag in dag uit anoniem aan de lopende band stonden hadden eerder het gevoel dat ze werden uitgebuit dan dat ze in hun werk iets betekenden voor hun naaste. Karl Marx klaagde niet voor niets de 'vervreemding' daarvan aan. Het wordt dan problematisch om mensen voor te houden dat het een goddelijke roeping is om hun werk te doen. Verder is er nog het probleem van werkloosheid. Wat blijft ervan Gods roeping over, als je te verstaan krijgt dat de maatschappij je niet nodig heeft? En wat te denken van al die mensen die als eenling door het leven gaan, en geen verantwoordelijkheid hebben ten opzichte van een gezin? Al met al hebben theologen als Bonhoeffer² en Barth³ er terecht voor gewaarschuwd, dat we Gods roeping niet met ons beroep mogen identificeren.

Zo is er langzamerhand weer meer sympathie gekomen voor het Piëtisme, dat – parallel aan het Rooms-Katholicisme! – vanouds het belang onderstreepte van andere dingen dan het dagelijks werk. Dat God ons mensen roept tot de gemeenschap met Christus betekent óók dat Hij ons roept tot gebed en Bijbellezing, tot werk in de kerk en christelijk vrijwilligerswerk, tot de 'geestelijke arbeid' van bijbelstudiekringen en evangelisatieactiviteiten. Zo gezien is het treffend dat Christus zijn discipelen, als Hij hen namens Hemzelf op pad stuurt, aanduidt als 'arbeiders', Lucas 10:7. Hij gebruikt dan een woord waarmee werklieden en landbouwers worden aangeduid. Met andere woorden: als het erom gaat dat God je roept om dienstbaar te zijn, vergeet dan vooral niet te denken aan kerkenwerk!

Daarmee is de link gelegd naar het beroep van predikant. In het verleden is te vaak gesuggereerd dat een dominee net iets meer bijzonder is dan bijvoorbeeld een onderwijzer, of een ziekenverzorger. Menigeen heeft ook het gevoel, dat je voor het predikantschap een speciale roeping moet hebben. Toch zo iets als een stem van boven? Het is heilzaam om dat in de lijn van Luther en Kuyper te relativiseren. Een christen hoeft werkelijk geen dominee te worden om in zijn of haar dagelijks werk de roeping tot een heilig leven te beantwoorden. Toch wordt het langzamerhand misschien tijd om weer eens een goed woordje te doen voor de mogelijkheid om in het predikantschap God en de naaste te dienen. Want inderdaad – wat liggen hier een prachtige mogelijkheden voor mensen die in deze richting getalenteerd zijn. Er is geen enkele reden om het predikantschap te idealiseren. Het is hard werken, en het kan in de kerk kil en genadeloos toegaan. Je zult als dominee bestand moeten zijn tegen de teleurstellingen die je bij werken in de kerk ongetwijfeld wachten. Maar er is evenmin reden om het dagelijks werk in de huidige samenleving te idealiseren. Hoe velen klagen niet over een steeds verdere verzakelijking, waarbij het belang van mensen ondergeschikt lijkt te worden gemaakt aan geld verdienen. Christenen lijden niet zelden onder de geestelijke platheid van de maatschappij, en snakken naar werk dat meer aan hun behoefte aan zingeving beantwoordt. In het beroep van predikant zal men daaraan niet te kort komen. Het biedt prachtige mogelijkheden om veel te

---

² Dietrich Bonhoeffer, *Ethik*, 289-291.

³ Karl Barth, *Kirchliche Dogmatik III/4*, 688-697.

betekenen voor anderen, om met de diepere dingen van het leven bezig te zijn, en om bijzondere glimpen op te vangen van Gods Koninkrijk. Wie vreugde en vaardigheid heeft in het bestuderen en verkondigen van Gods Woord; wie houdt van mensen, en gaven heeft om wijs en zorgzaam met mensen om te gaan; wie geen genoegen neemt met cliché-verhalen maar op zoek is naar echte probleemstellingen en relevante antwoorden; wie zwaar tilt aan de secularisatie en gedreven wordt door de liefde om zoekende en dolende mensen bekend te maken met de bevrijdende naam van Christus – laat die overwegen of God hem of haar misschien roept om predikant te worden!

2. Motivatie voor de keuze van preektekst en Schriftlezingen

In Galaten 5:13 vinden we een uitspraak over ‘roeping’ die enerzijds het evangelie van de verlossing in Christus centraal stelt (indicativus), en anderzijds de weg wijst om heel concreet in de dagelijkse praktijk naar dat evangelie te leven (imperativus). Een preek over deze tekst zal, doordat zij zowel de indicativus als de imperativus serieus neemt, de hoorders de oproep tot dienstbaarheid dicht op de huid kunnen brengen, en hun tegelijk balsem voor de ziel kunnen aanreiken, wat elke zondag weer broodnodig is. Dat laatste zal uit de verf komen wanneer benadrukt wordt dat God mensen roept om hen in de ruimte te stellen waarin zij vrij en blij kunnen opleven. Het eerste zal gebeuren wanneer getoond wordt dat de vrijheid slechts daar gevierd wordt waar wij elkaar wederzijds in liefde dienen.

Omdat in Galaten 5:13 niet wordt aangegeven op welke terreinen de naaste gediend kan worden, zijn er twee Schriftlezingen gekozen die de roeping differentiëren. De christelijke liefdedienst wordt enerzijds op ‘wereldlijk’ terrein gevraagd, Kolossenzen 3: 22-4:1, anderzijds in de kerk, Romeinen 12:4-8.

3. Exegetische opmerkingen bij Galaten 5:13

- De eerste woorden van het vers, ὑμεῖς γὰρ, leggen verband met het voorgaande. Dat is niet verwonderlijk: het thema ‘vrijheid’ (ἐλευθερία) staat centraal in de brief aan de Galaten. Vgl. 2:4; 4:26, 31; 5:1. Na in 5:1-12 gewaarschuwd te hebben voor het verspelen van Gods genade neemt Paulus die draad opnieuw op: “Laat u niet opnieuw een slavenjuk opleggen (vers 1), *want u bent geroepen om vrij te zijn!*”
- *U bent geroepen* (ἐκλήθητε): wij mensen leven niet in een gesloten wereld, waarin wij aangewezen zijn op onszelf. Er klinkt een stem van buitenaf: die van God. *Hij* zoekt contact met ons (vgl. Genesis 3:9). Daarbij roept Hij ons ter verantwoording, maar bovenal biedt Hij ons aan om zich in genade met ons te verbinden. Ontroerend mooi wordt dat aangeduid in Jesaja 43:1: “Ik heb je bij

je naam geroepen, je bent van mij.” Dat wordt van het uitverkoren volk Israël gezegd, maar onmiskenbaar heeft het betrekking op allen die in Christus geloven.

Belangrijk is nog op te merken, dat als God ons roept, Hij een antwoord van ons verwacht. Het stelt Hem diep teleur als dat antwoord uitblijft, vgl. Jesaja 50:2; 65:12. Anders gezegd: Gods roeping brengt voor ons ver-antwoordelijkheid met zich mee.

- *Broeders en zusters, u bent geroepen om vrij te zijn* (ὁμοίως γὰρ ἐπ’ ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί): onmiskenbaar resoneert hier de echo van de proclamatie van Gods verlossend handelen aan Israël – “Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd.” (Exodus 20:1) Paulus denkt in deze brief bij ‘vrijheid’ aan de verlossing van het juk van de wet. Dankzij Christus hoeven wij niet meer aan allerlei verplichtingen te voldoen, om acceptabel te zijn voor God. Wij zijn bij Hem geen slaven meer, maar zonen; wij hoeven zijn goede gaven niet te verdienen, maar die liggen als onze erfenis voor ons klaar (4:7). Luther spitst de vrijheid toe op onze gewetensvrijheid: wij mogen vrij en blij voor God staan, zonder enige angst voor represailles vanwege ons tekortschieten.
- *Misbruik die vrijheid niet om uw eigen verlangens te bevredigen* (μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί): de NBV parafraseert hier. In het Grieks ontbreekt het werkwoord; de constructie van de zin suggereert ‘hartstochtelijke opwinding’.⁴ Het inleidende μόνον is te lezen als in 2:10: “Alleen: maak die vrijheid niet tot een vrijbrief voor het vlees.” (Naardense Bijbel) Het woord ἀφορμη betekent ‘startpunt’, ‘operatiebasis voor een expeditie’. Hier past de vertaling ‘gelegenheid’, vgl. 2 Korintiërs 5:12 en 11:12. Het woord ‘vlees’ (σάρξ) komt dertien keer voor in de brief aan de Galaten. Hier is het, net als in 3:3; 4:29; 5:16,17 en 6:8, te lezen als contrasterend met ‘Geest’ (πνεῦμα) en duidt het de zondige bestaanswijze van de mens aan.
- *Maar dien elkaar in liefde* (ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις): onverwacht verschijnt hier het woord ‘dienen’(δουλεύω), dat door Paulus juist gebruikt werd om de staat van slavernij onder de wet aan te duiden (4:25, vgl. 4:8,9)! Mussner spreekt terecht van een paradox en maakt op nog iets anders attent: Paulus suggereert ‘wederzijdse slavernij’. Dat is sociologisch gesproken onzin: slaven dienen nooit elkaar!⁵ Zo duidt Paulus aan wat de ware vrijheid is: in de liefde loskomen van je eigen ‘ik’ en over en weer bereid zijn de ander tot dienaar te zijn. Deze paradoxaliteit is klassiek onder woorden gebracht door Luther in zijn *De vrijheid van een christen*:

---

⁴ Franz Mussner, *Der Galaterbrief*, in: ‘Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament’, 368.

⁵ Franz Mussner, *Der Galaterbrief*, 368/69.

“Een christen is een zeer vrij heer over alle dingen, aan niemand onderworpen;
een christen is een zeer dienstvaardige knecht van allen, onderworpen aan allen.”

4. Doel van de preek

De hoorders tot vreugdevol bewustzijn brengen van hun roeping door God, en hen brengen tot een al dan niet vernieuwd antwoord op die roeping.

5. Boodschap van de preek

God roept jou tot de vrijheid van de liefde en ziet uit naar jouw antwoord.

6. Homiletische aanwijzingen

Het is aan te bevelen om in de preek van meet af aan de toon van de genadeverkondiging aan te slaan: God roept ons, net als eertijds zijn volk Israël, tot vrijheid. Daarbij is het goed de verbinding te leggen met de gevoelens die bij de hoorders kunnen leven: die van enerzijds de angst om tekort te schieten tegenover God, anderzijds de vrolijke zekerheid een kind te zijn van de Vader wiens liefde we niet hoeven te verdienen. Meteen aansluitend dient dan belicht te worden dat de ware vrijheid zich niet verdraagt met een egocentrische levenswijze. Ook hier weer is terugkoppeling naar de eigen beleving van de hoorders gewenst: hoe vrij ben je, als je wordt voortgedreven door eerzucht, hebzucht, rancune?

Dan kan de overgang gemaakt worden naar de dienstbaarheid in de liefde, waarbij benadrukt moet worden dat we daarmee niet onder een nieuwe wet komen. Het is een gunst van God om zo vrij te worden van angst en van onszelf, dat wij er willen zijn voor de ander. Hij betoont ons niet minder d'zijn gunst wanneer Hij ons ene plek geeft in een gemeenschap waarin onze christenbroeder en –zuster eveneens in liefde op ons gericht wil zijn. Tot die zegenrijke vrijheid roept de genadige God ons.

De preek kan vervolgens uitlopen op een appel om antwoord te geven op die roeping. Daarbij kan dan worden gewezen op de diverse werkterreinen, het dagelijks werk in de wereld en het werk in de kerk. Het is mooi om de preek te laten uitmonden in een aanbeveling om speciaal ook te overwegen, of God ook broeders en zusters roept om *als predikant* dienstbaar te zijn in de liefde.